

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a preprint version which may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/200268>

Please be advised that this information was generated on 2019-06-02 and may be subject to change.

Beslaglijst vereist?

De verantwoordelijkheid van de strafrechter ten aanzien van het beslag²

DD 2019/5

5.1 HR 27 november 2001, ECLI:NL:HR:2001:AD5210

3. Ambtshalve beoordeling van de bestreden beschikking

3.1. Het gaat in deze zaak om de inbeslagneming onder klager van een auto, gekentekend [...].

Op 14 september 2000 is een klaagschrift als bedoeld in art. 552a, eerste lid, Sv binnengekomen bij de Rechtbank, strekkende tot teruggave van die auto aan klager. Dat klaagschrift is door de Rechtbank op 4 oktober 2000 behandeld, waarna de Rechtbank op 11 oktober 2000 de bestreden beschikking heeft gegeven waarbij het beklag ongegrond is verklaard.

3.2. In de bestreden beschikking heeft de Rechtbank onder meer overwogen dat het desbetreffende voertuig reeds op 8 september 2000 was vernietigd. Daarbij doelt de Rechtbank kennelijk op een vernietiging ingevolge art. 117 Sv in verbinding met art. 10 Besluit inbeslaggenomen voorwerpen, in aanmerking genomen dat zich bij de stukken bevindt een brief van de Dienst Domeinen van het Ministerie van Financiën aan de Officier van Justitie, zakelijk inhoudende dat de desbetreffende auto met machtiging als bedoeld in art. 117 Sv op 8 september 2000 is vernietigd.

3.3. Art. 134, tweede lid, Sv houdt in:

"Het beslag wordt beëindigd doordat hetzij

(...)

c. de machtiging als bedoeld in art. 117 is verleend en het voorwerp niet om baat is vervreemd;

(...)".

3.4. Gelet op het voorgaande was het beslag reeds beëindigd ten tijde van de behandeling van en de beslissing op het klaagschrift. Dat brengt mee dat de Rechtbank de klager in zijn klaagschrift niet-ontvankelijk had behoren te verklaren. Het voorgaande staat er niet aan in de weg dat de strafrechter later ingevolge art. 353 Sv een beslissing omtrent het inbeslaggenomen voorwerp dient te geven en dat dan, indien alsnog de teruggave zou worden bevolen en deze, zoals in een geval als het onderhavige, feitelijk niet meer mogelijk is, art. 119, tweede lid, Sv van overeenkomstige toepassing is.

5.2 HR 16 november 2004, ECLI:NL:HR:2004:AR3202

6. Beoordeling van het vijfde middel.

6.1. Het middel bevat de klacht dat het Hof de beslissing om niet de teruggave aan de verdachte te gelasten van het inbeslaggenomen geldbedrag van f 10.000,-- ontoereikend heeft gemotiveerd.

¹ Mr. dr. G. Pesselse is als wetenschappelijk medewerker werkzaam bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch; mr. dr. M.A.P. Timmerman is werkzaam bij het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad. Beiden zijn als *research fellow* verbonden aan het Onderzoekcentrum voor Staat en Recht (STeR) van de Faculteit Rechtsgeleerdheid, Radboud Universiteit Nijmegen. Het artikel is op persoonlijke titel geschreven.

² Citeerwijze: G. Pesselse & M.A.P. Timmerman, 'Beslaglijst vereist? De verantwoordelijkheid van de strafrechter ten aanzien van het beslag', *DD 2019/5*.

[...]

6.3.2. De Memorie van Toelichting bij het wetsvoorstel dat heeft geleid tot de Wet van 12 april 1995, Stb. 254, tot wijziging van enige bepalingen in het Wetboek van Strafvordering en enkele andere wetten inzake de bewaring en teruggave van inbeslaggenomen voorwerpen, houdt ten aanzien van art. 353, eerste lid, Sv het volgende in:

"Door dit voorstel wordt de rechter verplicht in alle gevallen dat nog niet tot teruggave van de inbeslaggenomen voorwerpen is beslist, enige beslissing ten aanzien van die voorwerpen te nemen. Daarmee komt een einde aan de bestaande praktijk waarin de rechter zich buiten staat kan verklaren zodanige beslissing te nemen, bijvoorbeeld omdat de rechthebbende niet bekend is. Dit uitgangspunt lijdt uitzondering in het geval dat conservatoir beslag is gelegd in het kader van een strafrechtelijk financieel onderzoek. Daarom is de werking van dit artikel beperkt tot de inbeslagneming die is gebaseerd op artikel 94." (Kamerstukken II 1993-1994, 23 692, nr. 3, p. 18 en 19)

6.4. Gelet op hetgeen hiervoor onder 6.3 is weergegeven, heeft het Hof terecht niet de teruggave aan de verdachte gelast van het inbeslaggenomen geldbedrag van f 10.000,--, in aanmerking genomen dat de zittingsrechter op grond van art. 353, eerste lid, Sv alleen verplicht is een beslissing te nemen over de met toepassing van art. 94 Sv inbeslaggenomen voorwerpen, welke nog niet zijn teruggegeven, terwijl het Hof heeft vastgesteld dat het onderhavige beslag is gebaseerd op art. 94a Sv.

5.3 Conclusie Parket (Vellinga) 19 mei 2009, ECLI:NL:PHR:2009:BI4727 (HR: o.a. twaalfde middel 81 RO)

45. Het twaalfde middel klaagt dat het Hof heeft verzuimd een beslissing te nemen ten aanzien van inbeslaggenomen stuk 48, althans dat van een beslissing daaromtrent niet blijkt.

[...]

50. Het middel klaagt gelet op het bepaalde in art. 353 lid 1 Sv terecht dat het bestreden arrest geen beslissing behelst over de 65.000 US dollars die op de op de terechtzitting van 17 oktober 2006 overgelegde beslaglijst staan vermeld onder volgnummer 48. Nu echter de verdachte zich alsnog op grond van art. 552a Sv kan beklaagen over het gebruik etc. van inbeslaggenomen voorwerpen waarover niet door de rechter bij einduitspraak is beslist, noopt dit verzuim niet tot vernietiging van het bestreden arrest.

51. Het middel is tevergeefs voorgedragen.

5.4 HR 13 juli 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM0930

2. Beoordeling van het middel.

2.1. Het middel klaagt dat het Hof in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing heeft genomen ten aanzien van de inbeslaggenomen goederen.

2.2. Art. 353, eerste lid, Sv luidt:

"In het geval van toepassing van artikel 9a van het Wetboek van Strafrecht, van oplegging van straf of maatregel, van vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgning neemt de rechtbank een beslissing over de met toepassing van artikel 94 inbeslaggenomen voorwerpen ten aanzien waarvan nog geen last tot teruggave is gegeven. Deze beslissing laat ieders rechten ten aanzien van het voorwerp onverlet."

2.3. Bij de stukken van het geding bevindt zich de ter terechtzitting in hoger beroep gedane vordering van de Advocaat-Generaal bij het Hof, inhoudende voor zover hier van belang:

"dat het (de) inbeslaggenomen en nog niet teruggegeven voorwerp(en) zal (zullen) worden verbeurdverklaard: telefoons, geld en handschoenen teruggegeven aan s.o.: samsung telefoon."

2.4. De bestreden uitspraak houdt in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing in ten aanzien van deze inbeslaggenomen goederen. Het middel klaagt hierover terecht.

5.5 HR 13 september 2011, ECLI:NL:HR:2011:BP9398, NJ 2011/434

3. Beoordeling van het achtste middel.

3.1. Het middel bevat de klacht dat de beslissingen van het Hof over de voorwerpen, inbeslaggenomen onder de nummers 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 20 en 22 in strijd zijn met art. 353, eerste lid, Sv en dat het Hof ten aanzien van het voorwerp, inbeslaggenomen onder nummer 21 in strijd met die bepaling een beslissing achterwege heeft gelaten.

[...]

3.3. Het Hof heeft ten aanzien van de inbeslaggenomen voorwerpen als volgt overwogen en beslist:

“Ter zake van de overige op de in kopie aan dit arrest gehechte lijst van inbeslaggenomen voorwerpen voorkomende voorwerpen, te weten onder nummers 2, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 19, 20 en 22, overweegt het hof als volgt. Nu deze voorwerpen deel uitmaken van het onderhavige strafdossier (dan wel van het strafdossier van een medeverdachte) dienen deze voorwerpen in het belang van de strafrechtelijke procedure door de autoriteiten bewaard te worden, op de wijze zoals het overige deel van het strafdossier ook zal worden bewaard.”

3.4. De bestreden uitspraak houdt geen beslissing in omtrent het onder nummer 21 inbeslaggenomen voorwerp, terwijl de beslissing van het Hof omtrent de "overige (...) voorwerpen" niet kan gelden als een beslissing in de zin van art. 353 Sv. Voor zover het Hof bij laatstgenoemde beslissing ervan is uitgegaan dat de omstandigheid dat inbeslaggenomen voorwerpen in de loop van de procedure als stukken van overtuiging in het dossier zijn gevoegd, meebrengt dat ten aanzien van die voorwerpen geen beslissing als bedoeld in art. 353 Sv is vereist, heeft het blijk gegeven van een onjuiste rechtsopvatting. Opmerking verdient ten slotte dat art. 353 Sv slechts ziet op voorwerpen die in de zaak van de verdachte – en dus niet in die van een medeverdachte – in beslag zijn genomen.

3.5. Het middel treft doel.

5.6 HR 1 november 2011, ECLI:NL:HR:2011:BT1672

Conclusie Parket (Hofstee), ECLI:NL:PHR:2011:BT1672

5. Op de terechtzitting van het Hof van 23 februari 2010 heeft de Advocaat-Generaal - kort gezegd - gevorderd dat het Hof het beroepen vonnis zal bevestigen en is, voor zover hier van belang, namens verzoeker het volgende aangevoerd:

"Voorts is er nog een bedrag van € 2.700,00 aan geld aangetroffen in een nachtkastje op slaapkamer 2. Dit geld heeft hij ooit van iemand geleend. Over dit geldbedrag is door de rechtbank geen beslissing genomen. Dit geldbedrag dient aan mijn cliënt te worden teruggegeven."

Op dat standpunt heeft de Advocaat-Generaal echter niet gereageerd in repliek.

6. De beslissing van het Hof omtrent het beslag heeft betrekking op de inbeslaggenomen voorwerpen die staan vermeld op de aan het arrest gehechte beslaglijst. Op deze lijst ontbreekt het geldbedrag van € 2.700,-.

7. Kennelijk heeft het Hof zich bij zijn beslissing over het beslag geheel en al laten leiden door de beslaglijst. Een blik achter de papieren muur leert immers dat blijkens het zich in het strafdossier bevindende "Proces-verbaal Kennisgeving van inbeslagneming (artikel 94 Sv)" het geldbedrag van € 2700,- op grond van art. 94 Sv in beslag is genomen (p. 5 en p. 33).³ Uit geen van de processtukken kan worden afgeleid dat ten tijde van de terechtzitting van het Hof het beslag op dat geldbedrag al was geëindigd, bijvoorbeeld door teruggave aan verzoeker of een afstandsverklaring van verzoeker. Om elke onzekerheid hierover weg te nemen, heb ik schriftelijk inlichtingen ingewonnen bij het Arrondissementsparket 's-Hertogenbosch. Uit de schriftelijke reactie van dat parket op 8 juli 2011 blijkt dat inzake het geldbedrag van € 2700,- nog geen beslissing is genomen.

8. Nu het bestreden arrest geen beslissing bevat omtrent het inbeslaggenomen geldbedrag van € 2.700,-, klaagt het middel hierover terecht. De vraag is of dit verzuim tot cassatie dient te leiden of dat het arrest desondanks in

³ Zie ook het "Bewijs van Ontvangst", p. 107 (waar naast art. 94 tevens art. 94a Sv is aangehaald) en p. 120. (Voetnoot 2 in de originele uitspraak)

stand kan blijven, nu verzoeker zich op grond van art. 552a Sv alsnog kan beklagen over onder meer het uitblijven van een last tot teruggave van inbeslaggenomen voorwerpen.⁴

9. Op de praktische oplossing van art. 552a Sv is al eerder gewezen door mijn ambtgenoot Vellinga in diens conclusie vóór HR 7 juli 2009, LJN BI4727 bij zijn bespreking van het twaalfde middel, de klacht behelzende dat het Hof ten onrechte geen beslissing had genomen over één van de inbeslaggenomen voorwerpen, te weten een geldbedrag van € 65.000,-. In dat arrest heeft de Hoge Raad dat twaalfde middel afgedaan met de aan art. 81 RO ontleende standaardmotivering. Daarnaast dient te worden gewezen op de arresten van HR 13 juli 2010, LJN BM0930 en HR 12 oktober 2010, LJN BM6891: omdat het Hof had nagelaten op de voet van art. 353, eerste lid, Sv een beslissing te nemen met betrekking tot de inbeslaggenomen voorwerpen, vernietigde de Hoge Raad (ook) in zoverre de bestreden uitspraak. Als ik het goed zie is het verschil tussen het arrest uit 2009 en de beide arresten uit 2010 hierin gelegen dat - anders dan in het eerstgenoemde arrest - in de laatstgenoemde twee arresten er door het Hof in het geheel geen beslissing was genomen over de inbeslaggenomen voorwerpen. Als hieruit tevens het verschil in de hiervoor aangehaalde uitspraken van de Hoge Raad is te verklaren, luidt de slotsom in de onderhavige zaak dat het verzuim van het Hof niet tot cassatie noopt, nu het Hof wel een beslissing heeft genomen met betrekking tot de inbeslaggenomen voorwerpen zoals op de beslaglijst vermeld, en met betrekking tot dat ene geldbedrag van € 2700,- voor verzoeker nog altijd de beklagprocedure van art. 552a Sv openstaat.

10. Al met al meen ik dat het middel tevergeefs is voorgesteld.

Arrest Hoge Raad

3. Beoordeling van het middel.

3.1. Het middel klaagt dat het Hof in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing heeft genomen ten aanzien van het inbeslaggenomen geldbedrag van € 2.700,-.

3.2. Op de in de conclusie van de Advocaat-Generaal onder 5-7 gegeven gronden moet worden aangenomen dat met toepassing van art. 94 Sv een geldbedrag van € 2.700,- inbeslaggenomen is alsook dat ten aanzien daarvan nog geen last tot teruggave is gegeven.

3.3. De bestreden uitspraak houdt in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing in ten aanzien van dit inbeslaggenomen geldbedrag. Het middel klaagt hierover terecht.

5.7 HR 6 maart 2012, ECLI:NL:HR:2012:BR1149, NJ 2012/367

Conclusie Parket (Silvis), ECLI:NL:PHR:2012:BR1149

17. Het tweede middel klaagt dat het hof in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing heeft genomen ten aanzien van inbeslaggenomen goederen.

[...]

19. Bij de stukken van het geding bevindt zich de vordering van de advocaat-generaal bij het hof, gedaan ter terechtzitting van het hof op 6 april 2010. De vordering houdt – voor zover hier van belang – in:

“dat het (de) inbeslaggenomen en nog niet teruggegeven voorwerp(en) zal (zullen) worden
verbeurd verklaard
onttrokken verklaard aan het verkeer
teruggegeven aan verdachte/rechthebbende cfm schr. requisitoir”

20. Bij de stukken van het geding bevindt zich voorts een “Aantekeningen requisitoir” van de advocaat-generaal bij het hof. Voornoemd stuk houdt – voor zover hier van belang – in:

“Beslag:

Zie de overgelegde beslaglijst. De voorwerpen zijn overgenomen uit Compas.

1 t/m 9, 22 t/m 36, 41, 49 onttrekken aan het verkeer

10 t/m 21, 37 t/m 39 retour erven

40, 42 t/m 46 t/m 48, 50 t/m 52 retour rechtmatige eigenaar

⁴ Ik merk op dat in het middel niet de vraag besloten ligt of het namens verzoeker aangevoerde, zoals hierboven onder 5 geciteerd, kan worden aangemerkt als een uitdrukkelijk onderbouwd standpunt in de zin van art. 359, tweede lid, Sv (met een responsieplicht voor het Hof). Op deze vraag zal ik derhalve niet ingaan. (Voetnoot 3 in de originele uitspraak)

Brief raadvrouw d.d. 03-03-2010:

‘Tenslotte verzoek ik u namens cliënt een zogenaamde beslaglijst ter beschikking te stellen, zodat het Gerechtshof omtrent dit beslag, voor zover daar niet eerder door het OM op is besloten, een beslissing kan nemen. Meer in het bijzonder verwijst cliënt daarbij naar de goederen behorend bij KVI-129, nummers 3262429 en 3262432.’

Deze goederen staan niet in Compas vermeld, maar wel op de KVI in het dossier.

3262429 betreft de lederen jas die vte aan had ten tijde van het feit.

3262432 betreft de schoenen die vte aan had ten tijde van het feit. De jas en de schoenen kunnen m.i. terug worden gegeven aan vte.”

De bestreden uitspraak is in strijd met art. 353, eerste lid, Sv nu die geen beslissing inhoudt ten aanzien van de op de beslaglijst voorkomende goederen. De uitspraak houdt evenmin een beslissing in ten aanzien van een inbeslaggenomen jas en schoenen. In het systeem van afwikkeling van beslag is het hiervoor aangehaalde art. 309 Sv van belang. De officier van justitie moet volgens dat artikel een beslaglijst overleggen en hij vordert in zijn requisitoir per voorwerp een bepaalde beslissing.⁵ De gehoudenheid van de rechter bij einduitspraak mits inhoudende de oplegging van straf of maatregel, vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgning, te beslissen over in beslag genomen voorwerpen, is gezien het systeem van strafvordering beperkt tot de op de lijst vermelde voorwerpen die op grond van art. 94 Sv in beslag zijn genomen en nog niet teruggegeven.

21. De advocaat-generaal heeft niet aangegeven waarom, of waardoor, de jas en de schoenen niet voorkwamen op de beslaglijst die is gebaseerd op COMPAS. Er kan sprake zijn geweest van een administratieve fout. Van afstand of teruggave is niet gebleken, maar ter terechtzitting blijkt in ieder geval wel van de bereidheid tot teruggave van deze goederen bij het openbaar ministerie. Nu deze goederen niet voorkwamen op de beslaglijst kan niet zonder meer worden gesteld dat het hof heeft verzuimd ten aanzien daarvan een beslissing te nemen. Denkbaar is dat de goederen nog wel op de beslaglijst hadden moeten staan. Ik realiseer mij wel dat de aanhaling van de brief van de raadsman van de verdachte in het requisitoir geduid kan worden als aanvulling van de beslaglijst, maar die mogelijke bedoeling komt niet erg duidelijk uit de verf. Ten aanzien van de goederen die wel op de beslaglijst staan is zonder meer sprake van een verzuim van het hof. Het is de vraag welk criterium bepalend voor de beslissing of dit verzuim tot cassatie moet leiden of niet. Aangezien de advocaat-generaal aangaande een deel van de inbeslaggenomen goederen een maatregel heeft geëist, ligt verwijzing naar de mogelijkheid om op de voet van art. 552a Sv alsnog te kunnen klagen naar mijn mening niet voor de hand.⁶ Het middel slaagt.

Arrest Hoge Raad

4. Beoordeling van het tweede middel.

4.1. Het middel klaagt dat het Hof in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing heeft genomen ten aanzien van de inbeslaggenomen goederen.

4.2. De bestreden uitspraak houdt in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing in ten aanzien van de inbeslaggenomen goederen, als weergegeven in de conclusie van de Advocaat-Generaal onder 20. Het middel klaagt hierover terecht.

5.8 HR 20 maart 2012, ECLI:NL:HR:2012:BV3442, NJ 2012/204

5. Beoordeling van het vierde middel.

5.1. Het middel klaagt dat het Hof in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing heeft genomen ten aanzien van de inbeslaggenomen voorwerpen.

5.2. Tot de op de voet van art. 434, eerste lid, Sv aan de Hoge Raad gezonden stukken van het geding bevindt zich het vonnis in de onderhavige zaak van de Rechtbank inhoudende dat de Rechtbank de bewaring ten behoeve van de rechthebbenden gelast ten aanzien van de voorwerpen welke als 5 tot en met 15 op de beslaglijst zijn genummerd en ten aanzien van het onder nummer 16 genoemde voorwerp de onttrekking aan het verkeer beveelt.

⁵ Het komt overigens voor dat in een dossier blijkt van inbeslagneming van voorwerpen die in relatie staan tot een feit, waarop de einduitspraak niet ziet. Daarover hoeft niet te worden beslist, vgl. HR 25 september 2007, LJN BA7657. (Voetnoot 11 in de originele uitspraak)

⁶ Vgl. HR 13 juli 2010, LJN BM0930. De beklagerechter kan ook geen bewaring ten behoeve van de rechthebbende gelasten. Hij beschikt niet over een met art. 116 of art. 353 Sv vergelijkbare regeling (HR 31 maart 2009, LJN BH1478, NJ 2009/178). (Voetnoot 12 in de originele uitspraak)

5.3. De bestreden uitspraak houdt in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing in ten aanzien van de inbeslaggenomen voorwerpen. Het middel klaagt hierover terecht.

5.9 HR 8 mei 2012, ECLI:NL:HR:2012:BW1486

Conclusie Parket (Knigge), ECLI:NL:PHR:2012:BW1486

4.2. Onder de aan de Hoge Raad toegezonden stukken bevindt zich een door de politie opgemaakt (verzamel)proces-verbaal nr. 2009071781. Daaruit blijkt (pp. 5/6) dat verdachte op 16 maart 2009 op straat is gefouilleerd en dat daarbij in zijn rechterbroekzak een mobiele telefoon en een biljet van € 20,- werd aangetroffen. Voorts nog eens € 100,- in zijn rechtersok en € 20,- in zijn schoudertasje. Op het geld dat in broekzak en sok werd aangetroffen (samen € 120,-) hebben het "proces-verbaal en kennisgeving inbeslagneming" en het "bewijs van ontvangst" betrekking die op resp. pp. 24/25 en p. 44 van het verzamelproces-verbaal zijn te vinden. Van de € 20,- uit het schoudertasje is een apart "proces-verbaal en kennisgeving inbeslagneming" en een apart "bewijs van ontvangst" opgemaakt (zie resp. pp. 30/31 en p. 43). De bewijzen van ontvangst vermelden telkens art. 94 Sv als de bepaling waarop de inbeslagneming is gebaseerd.

4.3. Het geldbedrag van € 120,- uit broekzak en sok werd de volgende dag aan verdachte teruggegeven (zie p. 26 en p. 44a). Ten aanzien van de € 20,- uit het schoudertasje werd echter (eveneens op 17 maart 2009) beslist dat - zo begrijp ik - het beslag werd gehandhaafd met het oog op een te vorderen verbeurdverklaring (zie p. 32).

4.4. Ter terechtzitting in eerste aanleg is geen lijst met inbeslaggenomen voorwerpen overgelegd. De OvJ stelde met zoveel woorden dat er geen beslaglijst was. Desalniettemin vorderde hij de verbeurdverklaring van de inbeslaggenomen en nog niet teruggegeven € 20,-. De telefoon kon wat hem betreft "retour aan verdachte".⁷ De Politierechter overwoog in haar vonnis (p. 4) dat de OvJ geen beslaglijst heeft overgelegd, maar dat de griffier ter zitting heeft "aangegeven dat uit Compas blijkt dat er een beslaglijst zou moeten zijn met daarop één item, te weten de Nokia-telefoon". Dat is kennelijk de reden waarom de Politierechter geen beslissing nam over het bedrag van € 20,-. Zij gelastte alleen de teruggave van de telefoon.

4.5. Uit het proces-verbaal van de terechtzitting in hoger beroep blijkt niet dat aldaar een beslaglijst is overgelegd. Door de advocaat-generaal werd de verbeurdverklaring van de telefoon gevorderd. Over het bedrag van € 20,- repte hij met geen woord. Ook de verdachte en zijn raadsman deden er wat dat betreft het zwijgen toe. Het Hof verklaarde de telefoon verbeurd. In het arrest ontbreekt een beslissing met betrekking tot het inbeslaggenomen geldbedrag van € 20,-.

4.6. Tot de aan de Hoge Raad gezonden stukken behoort een lijst van inbeslaggenomen voorwerpen uit Compas. Die lijst vermeldt alleen de inbeslaggenomen telefoon. Namens mij ingewonnen inlichtingen bij het parket Amsterdam bevestigen "dat alleen de Nokia telefoon als beslag item is ingeboekt in compas". Daarbij werd meegegeeld dat in het "systeem" niets stond waaruit blijkt dat er geldbedragen in beslag zijn genomen. Dat moge zo zijn, maar beslissend is dat niet. Nu uit de stukken van het geding blijkt dat er een geldbedrag van € 20,- inbeslaggenomen is, terwijl daaruit niet blijkt dat dit bedrag op enig moment is teruggegeven aan verdachte, zal het er in cassatie voor gehouden moeten worden dat op dit bedrag nog steeds beslag rust.

4.7. Ik heb mij even afgevraagd of de cassatieprocedure is bedoeld voor klachten over het verzuim om op voet van art. 353 Sv te beslissen over inbeslaggenomen, maar nog niet teruggegeven voorwerpen. Denkbaar zou zijn dat dergelijke klachten falen bij gebrek aan belang, aangezien de (gewezen) verdachte zich met een klaagschrift ex art. 552a Sv tot het Hof kan wenden. Dat echter is tegenwoordig niet de door de Hoge Raad gevolgde lijn. Uit in het bijzonder HR 13 september 2011, LJN BP9398, *NJ* 2011/434 en HR 1 november 2011, LJN BT1672 blijkt dat met succes over het uitblijven van een beslissing ex art. 353 Sv kan worden geklaagd. Dat is ook het geval als de verdediging ter zitting van het Hof niet om teruggave heeft verzocht (LJN BP9398) en als het gaat om voorwerpen die niet op de beslaglijst staan vermeld (LJN BT1672).

Arrest Hoge Raad

2. Beoordeling van het middel.

⁷ Zie p. 7 van het proces-verbaal van de terechtzitting van 7 juli 2009. Zie ook p. 4. (Voetnoot 1 in de originele uitspraak)

2.1. Het middel klaagt dat het Hof in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing heeft genomen ten aanzien van het inbeslaggenomen geldbedrag van € 20,-.

2.2. Kennelijk heeft het Hof uit het proces-verbaal van de in eerste aanleg gehouden terechtzitting en het naar aanleiding daarvan gewezen vonnis afgeleid dat de Politierechter heeft vastgesteld dat geen krachtens art. 94 Sv gelegd beslag meer op een geldbedrag van € 20,- rustte, en geoordeeld dat om die reden geen beslissing omtrent zodanig beslag meer is vereist. In aanmerking genomen dat in eerste aanleg geen beslissing is genomen omtrent de door de Officier van Justitie gevorderde verbeurdverklaring van bedoeld geldbedrag, en niet blijkt dat ter terechtzitting in hoger beroep door de verdachte of door zijn raadsman om de teruggave van een inbeslaggenomen geldbedrag is verzocht, is dat oordeel niet onbegrijpelijk.

2.3. Het middel faalt.

5.10 HR 6 november 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX8479

Conclusie Parket (Silvis), ECLI:NL:PHR:2012:BX8479

10. Het vierde middel klaagt dat het Hof ten onrechte geen beslissing heeft genomen over de goederen die tijdens de doorzoeking in de woning van verdachte in beslag zijn genomen.

11. Vooropgesteld kan worden dat in het systeem van afwikkeling van beslag art. 309 Sv van belang is. De officier van justitie moet volgens dat artikel, aangenomen zover dat nog van belang is, een beslaglijst overleggen en hij vordert in zijn requisitoir per voorwerp een bepaalde beslissing. In hoger beroep is deze bepaling van overeenkomstige toepassing (art. 415 Sv). De gehoudenheid van de rechter bij einduitspraak mits inhoudende de oplegging van straf of maatregel, vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgning, te beslissen over in beslag genomen voorwerpen (art 353, eerste lid, Sv), is, gezien het systeem van strafvordering, beperkt tot de op de lijst vermelde voorwerpen die op grond van art. 94 Sv in beslag zijn genomen en nog niet teruggegeven.⁸

12. In het dossier bevindt zich een op 6 juli 2004 opgemaakte ‘Kennisgeving van inbeslagneming algemeen’ en een Proces-verbaal van doorzoeking met daaraan gehecht een lijst van inbeslaggenomen voorwerpen waaruit volgt dat op 30 juni 2004 in de woning van verdachte en doorzoeking heeft plaatsgevonden waarbij onder verdachte een tental, nader omschreven voorwerpen in beslag zijn genomen. Uit het proces-verbaal van de terechtzitting in eerste aanleg van 21 december 2007 en de aldaar door de raadsman overgelegde pleitnota blijkt niet dat het beslag aan de orde is gesteld. De Rechtbank heeft omtrent de inbeslaggenomen voorwerpen ook geen beslissing genomen. Blijkens de ter terechtzitting in hoger beroep van 13 april 2011 overgelegde pleitnotities heeft de raadsman vervolgens aldaar onder meer aangevoerd dat de rechtbank heeft verzuimd om een beslissing te nemen over de inbeslaggenomen goederen, en dat de goederen die niet werden vernietigd aan cliënt behoren te worden teruggegeven. Het bestreden arrest van het Hof houdt geen beslissing in omtrent het beslag.

13. In het dossier bevindt zich een ‘ontvangstbewijs’ dat inhoudt als verklaring van verdachte dat hij de in dat bewijs genoemde voorwerpen op 21 juli 2004 heeft ontvangen uit handen van een brigadier van politie. Een aantal van die voorwerpen betreft voorwerpen die blijkens de hiervoor genoemde kennisgeving op 6 juli 2004 tijdens de doorzoeking van verdachtes woning in beslag zijn genomen. Voor zover het middel derhalve klaagt over het uitblijven van een beslissing van het Hof ten aanzien van die voorwerpen, faalt het reeds bij gebrek aan belang. Uit genoemd ontvangstbewijs heeft het Hof voorts kunnen afleiden dat op de desbetreffende voorwerpen geen beslag meer rustte en dat het derhalve niet was gehouden daaromtrent nog een beslissing te nemen. Ten aanzien van de overige vier, in de kennisgeving van inbeslagneming vermelde voorwerpen die tijdens de doorzoeking in beslag zijn genomen, houdt het dossier niet in dat deze zijn teruggegeven of dat er anderszins een beslissing over is genomen. Uit navraag bij het Openbaar Ministerie te Assen is echter gebleken dat de officier van justitie op 4 november 2010 (derhalve reeds vóór de terechtzitting in hoger beroep) ex art. 116 Sv daarover een beslissing heeft genomen. Ten aanzien van één van die vier voorwerpen (het balletjespistool) heeft de officier beslist dat moet worden gehandeld als ware het onttrokken verklaard en dat het voorwerp (dus) moet worden vernietigd. Ten aanzien van de overige drie voorwerpen (een T-shirt, een kostuum en een spijkerbroek) heeft de officier beslist dat moet worden gehandeld als waren deze verbeurd verklaard en dat die voorwerpen moeten worden verkocht. Uit de door mij ontvangen stukken blijkt voorts dat die beslissingen zijn uitgevoerd. Nu derhalve ook ten aanzien van die voorwerpen een beslissing is genomen (en deze zelfs al waren genomen ten tijde van de behandeling van de zaak in hoger beroep), en mede in aanmerking genomen dat de Officier van Justitie de genoemde beslissingen ingevolge het tweede lid van art. 116 Sv enkel kan nemen indien de beslagene afstand heeft gedaan van de desbetreffende voorwerpen, faalt het middel ook in zoverre wegens gebrek aan belang.

⁸ HR 6 maart 2012, LJN BR1149. (Voetnoot 2 in de originele uitspraak)

Het middel faalt dus.

Arrest Hoge Raad

2. Beoordeling van het vierde middel.

2.1. Het middel klaagt over schending van art. 353 Sv doordat het Hof geen beslissing heeft genomen over de inbeslaggenomen voorwerpen.

2.2. Op de gronden die zijn vermeld in de conclusie van de Advocaat-Generaal onder 13 kan het middel niet tot cassatie leiden.

5.11 HR 25 juni 2013, ECLI:NL:HR:2013:14

Conclusie Parket (Vegter), ECLI:NL:PHR:2013:11

27. Het vijfde middel klaagt dat het Hof in strijd met art. 353, eerste lid, Sv in verbinding met art. 415 Sv geen beslissing heeft genomen ten aanzien van een aantal inbeslaggenomen voorwerpen.

28. Op de terechtzitting van het Hof heeft de Advocaat-Generaal gevorderd dat het Hof het beroepen vonnis zal bevestigen en is, voor zover hier van belang, namens de verdachte verzocht de inbeslaggenomen goederen volgens de aan de pleitnota aangehechte lijst te retourneren nu deze van de moeder van de verdachte zouden zijn. Op dit standpunt heeft de Advocaat-Generaal niet gereageerd in zijn repliek.

29. De beslissing van het Hof omtrent het beslag heeft betrekking op de inbeslaggenomen voorwerpen die staan vermeld op de aan het arrest gehechte beslaglijst. Op deze beslaglijst ontbreken de op de aan de pleitnota gehechte lijst voorkomende Gillera Runner, de scooter Piaggio, een laptop en geldbedragen.

30. Kennelijk heeft het Hof zich bij zijn beslissing over het beslag geheel en al laten leiden door de beslaglijst. Bij de zich op de voet van art. 434, eerste lid, Sv aan de Hoge Raad toegezonden stukken bevindt zich het proces-verbaal van kennisgeving van inbeslagneming met nummer 1506/2009/11273, waarnaar in de cassatieschriftuur wordt verwezen. Op deze kennisgeving staan de Gillera Runner (A.13.01.001), de scooter Piaggio IBN-CODE (A.17.02.001), een laptop (A.11.09.001) en diverse geldbedragen (A.07.05.002, A.11.06.001 en A.11.08.001)⁹ vermeld. Uit geen van de processtukken kan worden afgeleid dat ten tijde van de terechtzitting in hoger beroep het beslag op voornoemde voorwerpen en geldbedragen reeds was geëindigd. Uit door mij ten behoeve van deze conclusie ingewonnen inlichtingen blijkt dat bedoelde voorwerpen en geldbedragen zich thans nog onder domeinen bevinden.

31. Nu het bestreden arrest geen beslissing bevat omtrent voormelde goederen en geldbedragen klaagt het middel daarover terecht. Tot cassatie behoeft dit verzuim echter niet te leiden, nu de verdachte alsnog een klaagschrift als bedoeld in art. 552a Sv kan indienen.¹⁰

Arrest Hoge Raad

3 Beoordeling van het vijfde middel.

3.1. Het middel klaagt dat het Hof heeft verzuimd een beslissing te nemen aangaande inbeslaggenomen voorwerpen, te weten een Gilera Runner, een Scooter Piaggio, een laptop en een bedrag aan geld.

3.2. Op de in de conclusie van de Advocaat-Generaal onder 28-30 vermelde gronden moet worden aangenomen dat de in het middel bedoelde voorwerpen met toepassing van art. 94 Sv zijn inbeslaggenomen, en ten aanzien van die voorwerpen geen last tot teruggave is gegeven.

3.3. De bestreden uitspraak houdt in strijd met art. 353, eerste lid, Sv geen beslissing in ten aanzien van die voorwerpen. Dit verzuim behoeft evenwel niet tot cassatie te leiden, aangezien de verdachte binnen de in art. 552a, derde lid, Sv gestelde termijn van drie maanden na de dag waarop de vervolgte zaak tot een einde is ge-

⁹ Deze geldbedragen komen overeen met de op de aan de pleitnota gehechte lijst vermelde geldbedragen. (Voetnoot 5 in de originele uitspraak)

¹⁰ Zie HR 7 juli 2009, LJN BI4727. En voorts HR 11 september 2012, LJN BX0146, r.o. 2.2.3, waarin in het kader van art. 80a RO is bepaald dat de verdachte bij het verzuim op de voet van art. 353 Sv te beslissen over het beslag klaarblijkelijk onvoldoende belang heeft. (Voetnoot 6 in de originele uitspraak)

komen, zich op de voet van art. 552a, eerste lid, Sv schriftelijk kan beklagen bij het Hof over het uitblijven van een last tot teruggave van de desbetreffende voorwerpen (zie HR 11 september 2012, LJN BX0146, rov. 2.2.3).

5.12 Gerechtshof Den Haag 29 mei 2017, ECLI:NL:GHDHA:2017:2322

De raadsman heeft namens de verdachte tot teruggave van het in beslag genomen geldbedrag van € 311,35 verzocht.

De advocaat-generaal is van mening dat het hof niet over het beslag kan beslissen nu er zich in het dossier geen beslaglijst bevindt.

Het hof overweegt als volgt.

Uit het proces-verbaal van politie, Eenheid Den Haag, District Leiden-Bollenstreek, registratienummer PL1500-2016062774 blijkt dat op 3 maart 2016 onder de verdachte onder meer een geldbedrag van € 311,35 in beslag is genomen. Over dit geldbedrag is opgenomen dat er via het ‘afpakteam’ nog moet worden gecontroleerd of er openstaande vorderingen zijn voor de verdachte, eventueel bij derden.

Met de advocaat-generaal stelt het hof vast dat zich in het dossier geen beslaglijst bevindt. Evenmin bevindt zich in het dossier een kennisgeving inbeslagneming betreffende dit geldbedrag.

Het hof neemt als uitgangspunt dat de gehoudenheid van de rechter bij einduitspraak, mits inhoudende de oplegging van straf of maatregel, vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgning, te beslissen over in beslag genomen voorwerpen, gezien het systeem van strafvordering beperkt is tot de op de lijst vermelde voorwerpen die op grond van artikel 94 van het Wetboek van Strafvordering in beslag zijn genomen en nog niet zijn teruggegeven. Een verzoek omtrent op grond van artikel 94 van het Wetboek van Strafvordering in beslag genomen voorwerpen die niet op de beslaglijst staan mag echter niet onbeantwoord blijven.

Nu het hof op grond van de stukken in het dossier niet kan vaststellen of het genoemde geldbedrag op grond van artikel 94 van het Wetboek van Strafvordering in beslag is genomen, kan het hof echter geen beslissing omtrent het geldbedrag nemen.

5.13 Conclusie Parket (Silvis) 29 augustus 2017, ECLI:NL:PHR:2017:1021 (HR: 81 RO)

23. Het tweede middel klaagt dat het hof in strijd met art. 353 Sv heeft nagelaten een beslissing te nemen over de met toepassing van art. 94 Sv in beslag genomen goederen, althans dat de motivering van het hof ten aanzien van dit punt ontoereikend is.

24. De ter terechtzitting van 6 augustus 2014 door de raadsvrouw overgelegde pleitaantekeningen houden voor zover van belang het volgende in (p. 27):

“VII Ten aanzien van het beslag

1. Ten aanzien van de beslagen goederen verzoekt de verdediging Uw Hof te komen tot opheffing dezer onder teruggave aan cliënt.”

Het proces-verbaal ter terechtzitting van 6 augustus 2014 houdt, voor zover relevant, het volgende in:

“De voorzitter merkt op dat het vonnis geen beslissing omtrent in beslag genomen voorwerpen behelst. Het hof heeft geen beslaglijst in het dossier aangetroffen. De raadsvrouw deelt mede dat zij wel een beslaglijst heeft gezien. Volgens de raadsvrouw gaat het om bij de verdachte in beslag genomen telefoons. In verband met de relatieve ouderdom van die telefoons acht de raadsvrouw een beslissing daaromtrent echter niet van belang.”

De bij de zitting van 28 oktober 2015 overgelegde pleitaantekeningen houden onder ‘Conclusie’ onder meer in: “onder opheffing van het beslag”. Het proces-verbaal ter terechtzitting van 28 oktober 2015 houdt op dit punt verder niets in. Het arrest van het hof bevat voor zover van belang het volgende:

“Beslag

De raadsvrouw heeft verzocht het beslag op te heffen.

Het hof overweegt als volgt.

De gehoudenheid van de rechter bij einduitspraak in beginsel te beslissen over in beslag genomen voorwerpen, is gezien het systeem van strafvordering beperkt tot de op de lijst vermelde voorwerpen die op grond van art. 94 Sv in beslag zijn genomen en nog niet zijn teruggegeven.

Het hof constateert dat geen beslaglijst is overgelegd en de advocaat-generaal ter zake van het beslag geen vordering heeft gedaan, zodat het hof ten aanzien van het beslag geen beslissing zal nemen.”

25. Het middel treft naar mijn oordeel geen doel. In het systeem van afwikkeling van beslag is art. 309 Sv van belang. De officier van justitie moet volgens dat artikel, aangenomen zover dat nog van belang is een beslaglijst overleggen en hij vordert in zijn requisitoir per voorwerp een bepaalde beslissing. In hoger beroep is deze bepaling van overeenkomstige toepassing (art. 415 Sv). De gehoudenheid van de rechter bij einduitspraak mits inhoudende de oplegging van straf of maatregel, vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgung, te beslissen over in beslag genomen voorwerpen (art. 353, eerste lid, Sv) is, gezien het systeem van strafvordering, in beginsel beperkt tot de op de lijst vermelde voorwerpen die op grond van art. 94 Sv in beslag zijn genomen en nog niet teruggegeven.¹¹ Uitgaande van de feitelijke constatering van het hof dat in onderhavige zaak geen beslaglijst is overgelegd was het hof in beginsel niet gehouden ambtshalve een beslissing over het beslag te nemen. Er is ook niet anderszins gebleken van voortdurend van een krachtens art. 94 Sv gelegd beslag, terwijl het op de weg van verzoeker in cassatie had gelegen bij deze stand van zaken gegevens aan te dragen die het door hem gestelde tegendeel onderbouwen. Daar komt bij dat de verdediging zelf, zoals hiervoor onder overweging 24 aangehaald, geen belang aanwezig achtte voor een beslissing op (beweerdelijk) voortdurend beslag.

1. Inleiding

Naast de zo typerende inbreuk op de persoonlijke vrijheid kunnen in het kader van de strafrechtspleging ook andere fundamentele rechten zoals het recht op eigendom worden beperkt. In deze rubriek staat de afwikkeling van strafrechtelijke inbeslagneming van goederen centraal, meer in het bijzonder de vraag in hoeverre de zittingsrechter in strafzaken de *bevoegdheid* of zelfs de *verplichting* heeft een beslissing te nemen over onder de verdachte inbeslaggenomen goederen.

Het belang van die vraag verdient enige inleiding. Zoals bekend kunnen in allerlei gevallen en op uiteenlopende gronden ten behoeve van de strafvordering ‘voorwerpen’ in beslag worden genomen. De beslaglegger verkrijgt de macht over het goed, de beslagene verliest de vrije beschikking daarover. Hoewel volgens cijfers van de Nationale Ombudsman uit 2016 het aantal jaarlijks inbeslaggenomen goederen sinds 2014 is afgenomen – van ten minste 245.000 naar 205.000 – zijn de daarmee gemoeide geldbedragen duizelingwekkend: begin 2016 was voor een bedrag van € 1.425.824.822,- aan conservatoir beslag gelegd, en lagen ongeveer 70.000 voorwerpen ter waarde van € 46.655.228,- opgeslagen bij de zogeheten dienst Domeinen.¹² De feitelijke betekenis van strafvorderlijke inbeslagneming is daarmee evident: het gaat om significante financiële belangen.

Het juridische belang van het onderwerp is vooral gelegen in de beperking van het eigendomsrecht die uit de inbeslagneming volgt. Daarbij valt op dat de betrokkenheid van de rechter bij het voortduren en de afwikkeling van het beslag in de loop der jaren in bepaalde opzichten is verminderd. Ten eerste is voor vernietiging, vervreemding etc. van een inbeslaggenomen goed ex artikel 117 Sv sinds 1996 geen rechterlijke machtiging meer nodig.¹³ Ten tweede is van belang dat de effectiviteit van de rechtsbescherming tegen beslag via de beklagprocedure ex artikel 552a Sv door verschillende advocaten is bekritiseerd – mede naar aanleiding van een kritisch rapport van de Nationale Ombudsman.¹⁴ Van de Goot concludeert dat ‘de rechtsbescherming voor beslagenen in het voorbereidende onderzoek onvoldoende is.

¹¹ HR 6 maart 2012, ECLI:NL:HR:2012:BR1149 en HR 6 november 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX8479. (Voetnoot 8 in de originele uitspraak)

¹² De Nationale Ombudsman, *Waar is mijn auto? Rapport over de uitvoeringspraktijk van inbeslagname van voorwerpen*, 2016/075, p. 14.

¹³ Wet van 12 april 1995, Stb. 1995, 254, i.w.tr. 1 januari 1996 (Kamerstukken 23698)

¹⁴ De Nationale Ombudsman, *Waar is mijn auto? Rapport over de uitvoeringspraktijk van inbeslagname van voorwerpen*, 2016/075.

Beklagrechters krijgen van de wet en van de Hoge Raad weinig beoordelingsruimte om het beklag te toetsen. Begrip hiervoor bij verdachten, zeker bij hen die ontkennen of die betwisten illegaal voordeel te hebben gegenereerd, is – zo blijkt in de praktijk – niet altijd aanwezig.¹⁵ Van der Meij en Pijl bestempelen de inbeslagneming als het ‘zwarte gat’ van het strafrechtelijk onderzoek en plaatsen tal van kritische opmerkingen bij de effectiviteit van de beklagprocedure.¹⁶ Ook uit andere hoeken klinkt kritiek. Zo kwalificeert bijvoorbeeld Vellinga-Schootstra de rechtsbescherming tegen vernietiging en vervreemding van inbeslaggenomen goederen in strafvorderlijke context als ‘uiterst schamel’.¹⁷⁺¹⁸

Tegen de (beweerdelijke) onttrekking van het beslag aan het domein van de rechter zijn tal van maatregelen denkbaar. Sommigen maken zich sterk voor aanpassing van de beklagprocedure en de rechtspraak daarover.¹⁹ Anderen zien heil in een bijzondere schadevergoedingsprocedure.²⁰ In deze bijdrage willen wij een aanzet geven tot het doordenken van een derde maatregel. De veronderstelde terugtrek van de ‘machtigings’- en beklagrechter, zou wellicht tot op zekere hoogte kunnen worden gecompenseerd door toenemende betrokkenheid van de zittingsrechter in strafzaken. Een deelaspect van die kwestie is de vraag in hoeverre de zittingsrechter in strafzaken zich over het beslag kan of zelfs behoort te bekommeren.²¹ Aan die vraag is in de literatuur nog nauwelijks aandacht besteed, terwijl onze indruk is dat hierover in de praktijk niet uniform wordt gedacht. Uit de hierboven weergegeven rechtspraak blijkt dat de kwestie in de praktijk wordt toegespitst op de vraag of een beslaglijst is overgelegd. Om de gestelde vraag te beantwoorden, wordt eerst het wettelijke kader voor de betrokkenheid van de zittingsrechter bij het beslag kort geschetst (paragraaf 2). Vervolgens komt relevante rechtspraak van de Hoge Raad aan bod (paragraaf 3). Deze rubriek wordt afgerond met een korte reflectie op de rol van de zittingsrechter ten aanzien van het beslag in strafzaken en een afsluitende paragraaf (paragraaf 4 en 5).

2. Afwikkeling van het beslag door de zittingsrechter: wettelijke regeling en achtergrond

¹⁵ T. van der Goot, ‘Beklag na beslag. Vrijbrief voor het OM?’, *Trema* 2017, par. 4.

¹⁶ P.P.J. van der Meij & S. Pijl, ‘Inbeslagneming als het zwarte gat van een strafrechtelijk onderzoek en het gemis van een effectieve beklagprocedure’, *Strafblad* 2016/30.

¹⁷ F. Vellinga-Schootstra, ‘Weg is pech, of: rechtsbescherming rond vernietiging of vervreemding van in het belang van de strafvordering in beslag genomen voorwerpen’, in: Gehoord de procureur-generaal (Fokkensbundel), Deventer: Kluwer 2016, bijdrage nr. 30, par. 30.5; zie tevens haar annotatie onder HR 3 maart 2015, ECLI:NL:HR:2015:514, *NJ* 2015/161.

¹⁸ Zie daarnaast bijvoorbeeld de annotaties van Keulen en Schalken bij HR 30 oktober 2012, ECLI:NL:HR:2012:BU8735, *NJ* 2013/128 respectievelijk HR 2 juli 2013, ECLI:NL:HR:2013:130, *NJ* 2013/578 en over het stelsel van inbeslagneming in het algemeen J.S. Nan, ‘Een moderne inbeslagneming van voorwerpen’, *Tijdschrift Modernisering Strafvordering* 2018, p. 5-18. Ook Mevis toonde zich reeds kritisch op de kwaliteit van de beklagrechtspraak in zijn annotatie bij de overzichtsbeschikking inzake beklag tegen beslagzaken, zie HR 28 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL2823, *NJ* 2010/654.

¹⁹ P.P.J. van der Meij & S. Pijl, ‘Inbeslagneming als het zwarte gat van een strafrechtelijk onderzoek en het gemis van een effectieve beklagprocedure’, *Strafblad* 2016/30; T. van der Goot, ‘Beklag na beslag. Vrijbrief voor het OM?’, *Trema* 2017, par. 4.

²⁰ P.P.J. van der Meij & H.L. van Rij, ‘Waar gehakt wordt, vallen spaanders. Over de beperkte mogelijkheden tot schadecompensatie na strafvorderlijk overheidsoptreden’, *Strafblad* 2016/31; T. van der Goot, ‘Beklag na beslag. Vrijbrief voor het OM?’, *Trema* 2017, par. 4. Vgl. R.M. Vennix, *Boef en beslag* (diss. Nijmegen), Nijmegen: Ars Aequi Libri 1998, p. 360.

²¹ Een ander deelaspect betreft de toepasselijkheid van artikel 359a Sv in verband met inbeslaggenomen voorwerpen, waarop in deze rubriek niet verder wordt ingegaan, zie verder R. Kuiper, *Vormfouten* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2014, p. 188-194.

Als gedurende het voorbereidend onderzoek beslag op voorwerpen is gelegd, kan dat beslag op verschillende manieren en momenten worden afgewikkeld.²² Hierbij kunnen bovendien verschillende organen betrokken zijn. Gelet op het onderwerp van deze bijdrage, wordt hier enkel aandacht besteed aan afwikkeling van het beslag door de zittingsrechter.²³ De achtergrond van de centrale wettelijke bepaling in dit verband, artikel 353 Sv, verdient hier aandacht.

Artikel 353 Sv verplicht de zittingsrechter om bij einduitspraak inhoudende toepassing van artikel 9a Sr, oplegging van straf of maatregel, vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgung een beslissing te nemen over de met toepassing van artikel 94 Sv inbeslaggenomen voorwerpen ten aanzien waarvan nog geen last tot teruggave is gegeven. De inhoud van die beslissing kan uiteenlopen van (1) toepassing van een vermogenssanctie ('onverminderd artikel 351') tot (2) teruggave van het voorwerp aan de beslagene, (3) teruggave van het voorwerp aan degene die redelijkerwijs als rechthebbende kan worden aangemerkt, of (4) bewaring van het voorwerp ten behoeve van de rechthebbende, indien geen persoon als rechthebbende kan worden aangemerkt.²⁴

Bij de invoering van het huidige Wetboek van Strafvordering in 1926 had de verplichting uit artikel 353 Sv enkel betrekking op de inbeslaggenomen voorwerpen die als stukken van overtuiging hadden gediend. Vanwege het beperkte toepassingsbereik bestempelden Blok & Besier deze bepaling als *lacuneus*.²⁵ De gesignaleerde leemte is in 1959 opgevuld. Sindsdien heeft artikel 353 Sv betrekking op alle inbeslaggenomen goederen die nog niet zijn teruggegeven, ongeacht of zij als stuk van overtuiging hebben gediend.²⁶ De gelegenheid werd gebruikt om het toenmalige artikel 119 Sv te verduidelijken, dat slechts bepaalde dat de stukken van het geding een lijst van inbeslaggenomen voorwerpen diende te bevatten. Het werd wenselijk gevonden in artikel 280 Sv een nadere regeling te treffen, 'ten einde een grotere mate van zekerheid te scheppen, dat de rechtbank voldoende overzicht over de inbeslaggenomen zaken heeft, om zich in haar vonnis te kunnen uitspreken over haar teruggave. Daarom wordt aan de officier van justitie de plicht opgelegd, een lijst van deze goederen te produceren, wanneer hij de zaak voordraagt.'²⁷

De huidige tekst van artikel 353 Sv dateert van 1996.²⁸ In vergelijking met de oude regeling valt ten eerste op dat de zittingsrechter zich tegenwoordig niet meer buiten staat kan verklaren tot het geven van een last omtrent het beslag. Volgens de toelichting 'wordt de rechter verplicht in *alle* gevallen dat nog niet tot teruggave van de inbeslaggenomen voorwerpen is beslist, enige beslissing ten aanzien van die voorwerpen te nemen. [cursivering auteurs]'²⁹ De tweede relevante wijziging uit 1996 betreft primair de verplichting voor het openbaar ministerie een lijst met inbeslaggenomen voorwerpen ter zitting te overleggen, maar schijnt ook licht

²² Het woord 'afwikkeling' is hier bewust gekozen, omdat het zowel de beëindiging van het beslag omvat de als bewaring van de betreffende voorwerpen.

²³ Zie over (oudere regelingen van) strafvorderlijk beslag in het algemeen: F. Vellinga-Schootstra, *Inbeslagname en huiszoeking* (diss. Groningen), Alpen aan den Rijn: H.D. Tjeenk Willink 1982; R.M. Vennix, *Boef en beslag* (diss. Nijmegen), Nijmegen: Ars Aequi Libri 1998.

²⁴ Vgl. HR 14 februari 2006, ECLI:NL:HR:2006:AU9114, NJ 2006/164, rov. 4.6.

²⁵ A.J. Blok & L.Ch. Besier, *Het Nederlandsche strafproces*, Haarlem: H.D. Tjeenk Willink & zn. 1925, deel I, p. 364-365; deel II, p. 189.

²⁶ Wet van 22 mei 1958, *Stb.* 1958, 269, i.w.tr. 1 februari 1959, zie i.h.b. *Kamerstukken II* 1954/55, 4034, 3, p. 12.

²⁷ *Kamerstukken II* 1954/55, 4034, 3, p. 13.

²⁸ Wet van 12 april 1995, *Stb.* 1995, 254, i.w.tr. 1 januari 2006.

²⁹ *Kamerstukken II* 1993/94, 23692, 3, p. 18-19.

op artikel 353 Sv. De regeling omtrent het overleggen van de beslaglijst werd verplaatst van artikel 280 Sv naar artikel 309 Sv en voorts aangevuld met de regel dat mededeling moet worden gedaan van de opbrengst van de voorwerpen ten aanzien waarvan een machtiging tot vervreemding op grond van artikel 117, tweede lid, is verleend. Dit ‘teneinde te stimuleren dat bij gelegenheid van de einduitspraak zoveel mogelijk een definitieve beslissing over de beëindiging van het beslag wordt genomen’, zodat ‘de rechter (...) aan de hand daarvan bij het bepalen van de hoogte van de op te leggen straf of maatregel rekening [zal] kunnen houden. In de regel moet er trouwens van worden uitgegaan dat de officier van justitie zich bij het requireren rekenschap geeft van de wijze waarop het beslag moet worden afgedaan en daarover een oordeel geeft’, aldus de toelichting.³⁰⁺³¹

Uit de kort weergegeven wetsgeschiedenis kunnen enkele voorzichtige conclusies worden getrokken. Aan de toelichting op de diverse wetten zijn in onze ogen geen aanwijzingen te ontleen dat de verplichting voor de zittingsrechter op grond van artikel 353 Sv is beperkt tot gevallen waarin het openbaar ministerie aan zijn verplichting uit artikel 309 Sv heeft voldaan en een beslaglijst heeft overgelegd. Veeleer wijst de wetsgeschiedenis erop dat de zittingsrechter ernaar moet streven het beslag ex artikel 94 Sv zo veel mogelijk definitief af te doen. Ten behoeve daarvan lijkt de beslaglijst een belangrijke maar hoogstens informatieve functie te hebben. Daar staat tegenover dat de formulering van de artikelen 309 Sv en 353 Sv sinds 1996 opvallende gelijkenis vertoont en daarin in zoverre een op elkaar afgestemd systeem zou kunnen worden ontwaard. De vraag rijst hoe deze gezichtspunten in de rechtspraak hebben doorgewerkt.

3. Rechtspraak

3.1. Rechtspraak contra afhankelijkheid beslaglijst

Uit de rechtspraak van de Hoge Raad komt naar voren dat de strafrechter ex artikel 353 Sv een beslissing over inbeslaggenomen en nog niet teruggegeven goederen dient te nemen, ongeacht of het openbaar ministerie een beslaglijst heeft ingediend.³²

Dit geldt om te beginnen wanneer het openbaar ministerie verbeurdverklaring verzoekt van inbeslaggenomen en nog niet teruggegeven voorwerpen. In de uitspraak onder 5.4 vernietigde de Hoge Raad een arrest in een zaak waarin die omstandigheden speelden, terwijl uit het arrest van de Hoge Raad niet blijkt dat een beslaglijst is overlegd. Aangezien een vordering van het openbaar ministerie tot de oplegging van een dergelijke vermogenssanctie impliceert dat op de betreffende goederen nog beslag rust, valt dit oordeel in onze ogen goed te begrijpen.

Ook als het openbaar ministerie geen beslaglijst overlegt én geen beslissing ten aanzien van het beslag vordert, kan de strafrechter gehouden zijn over het beslag een beslissing te nemen. Voor de strafrechter in hoger beroep is in het bijzonder relevant of in het bestreden vonnis over het beslag is beslist. In de uitspraak onder 5.8 was in eerste aanleg bewaring en onttrek-

³⁰ *Kamerstukken II* 1993/94, 23692, 3, p. 18.

³¹ Het niet overleggen van een beslaglijst brengt overigens geen nietigheid met zich, zie reeds HR 25 november 1935, *NJ* 1936/143. Met die rechtspraak staat in schril contrast, een passage uit de Aanwijzing inbeslagneming, inhoudende: “In elke zaak controleert het arrondissementsparket voor de zitting in eerste aanleg of de beslaglijst compleet is en de relevante informatie bevat. (...) **Het OM dient alles** in het werk te stellen om te voorkomen dat wordt verzuimd het beslag bij de behandeling van de hoofdzak af te doen [dikgedrukt, origineel]”, zie Aanwijzing inbeslagneming (2014A006), laatstelijk gewijzigd bij *Stcrt.* 2014, 18598, i.w.tr. 1 juli 2014.

³² Zo ook Wöretshofer in 1997, zie J. Wöretshofer, aantekening 3 bij art. 353 Sv, in: *Wetboek van Strafvordering*, A.L. Melai/M.S. Groenhuijsen e.a. (actueel t/m 1 mei 1997).

king aan het verkeer bevolen, maar had het hof geen beslissing genomen over het beslag. Dat leverde een schending van artikel 353 Sv op, ook al blijkt niet dat in hoger beroep of eerste aanleg een beslaglijst was ingediend. Daarnaast dient aandacht voor het pleidooi te bestaan. In de uitspraak onder 5.6 ging het om een op grond van artikel 94 Sv inbeslaggenomen geldbedrag van € 2.700,00 dat niet op de ingediende beslaglijst was vermeld. Ten aanzien van dat geldbedrag was bij pleidooi om teruggave verzocht, uit het dossier bleek dat het inderdaad in beslag was genomen, terwijl daaruit niet kon worden afgeleid dat ten tijde van de terechtzitting van het hof het beslag op dat geldbedrag al was geëindigd. Het verzuim van het hof om over het geldbedrag te beslissen, leidde tot cassatie. In de uitspraak onder 5.11 deden zich vergelijkbare omstandigheden voor en kwam de Hoge Raad tot een vergelijkbaar oordeel, zij het dat in die zaak het vormverzuim ingevolge artikel 80a RO niet tot cassatie leidde, aangezien de verdachte zich op de voet van artikel 552a Sv schriftelijk kan beklagen. De zittingsrechter is derhalve niet alleen onafhankelijk van de indiening van een beslaglijst, maar is ook niet gebonden aan de omvang van een ingediende beslaglijst.

Maar er zijn grenzen. In de uitspraak onder 5.9 was noch in eerste aanleg noch in hoger beroep een beslaglijst overgelegd. Wel was in eerste aanleg verzocht om verbeurdverklaring van een inbeslaggenomen geldbedrag van € 20,- maar had de rechtbank over dat geldbedrag geen beslissing genomen. In hoger beroep had de advocaat-generaal evenmin een beslaglijst overgelegd, maar wel de verbeurdverklaring van een telefoon gevorderd. Het hof verklaarde de telefoon verbeurd, maar nam geen beslissing ten aanzien van de € 20,-. Advocaat-Generaal Knigge houdt het ervoor dat nog steeds beslag rust op het geldbedrag, maar de Hoge Raad doet dat niet. Onder de gegeven omstandigheden was het kennelijke oordeel van het hof dat op het geldbedrag geen beslag meer rustte, niet onbegrijpelijk, in aanmerking genomen dat in eerste aanleg geen beslissing is genomen omtrent de gevorderde verbeurdverklaring van dat geldbedrag, en niet blijkt dat ter terechtzitting in hoger beroep door de verdachte of door zijn raadsman om de teruggave van een inbeslaggenomen geldbedrag is verzocht. Omdat de Hoge Raad de zaak niet eenvoudig afdeed met het oordeel ‘geen verzuim, want geen beslaglijst’, blijkt enerzijds uit dit arrest opnieuw dat de overlegging van een beslaglijst niet doorslaggevend is voor beantwoording van de vraag of de strafrechter een beslissing moet nemen over inbeslaggenomen goederen. Anderzijds volgt uit het arrest dat niet elke indicatie dat onder de verdachte goederen in beslag zijn genomen en nog niet zijn teruggegeven, moet leiden tot de vaststelling dat die situatie zich inderdaad voordoet. Ten aanzien van dit specifieke punt is onder meer relevant of om teruggave is verzocht. In andere uitspraken achtte de Hoge Raad echter niet doorslaggevend dat de verdediging niets over de inbeslaggenomen voorwerpen naar voren had gebracht, dus de vraag is hoe belangrijk deze factor is.³³

Het arrest onder 5.9 roept nog twee vragen op. Ten eerste ging het in die zaak om ‘slechts’ € 20,-. Wellicht verklaart dat geringe belang de helpende hand die de Hoge Raad in feite toesteekt aan het hof. Als de omstandigheden anders waren geweest, was het hof mogelijk gehouden geweest nader onderzoek te doen op basis van de indicatie(s) dat goederen van verdachte in beslag waren genomen en nog niet waren teruggegeven. Wat de reikwijdte en inhoud van een dergelijke onderzoeksplicht voor de rechter is, wordt uit de rechtspraak niet duidelijk. Een ander discussiepunt betreft de vraag wanneer de strafrechter kan aannemen dat inbeslaggenomen goederen nog niet zijn teruggegeven. Is daartoe voldoende dat uit de stukken van het geding niet blijkt dat de goederen zijn teruggegeven, of is een positieve indicatie nodig en dient daartoe bijvoorbeeld het openbaar ministerie te worden bevraagd? Het valt op dat advocaten-generaal bij het parket bij de Hoge Raad ten behoeve van hun conclusies niet

³³ HR 12 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM6891; en de hiervoor onder 5.5 opgenomen uitspraak.

zelden zelf informeren wat de actuele status van bepaalde goederen is.³⁴ Dat zou de zittingsrechter voorafgaand aan of tijdens de zitting uiteraard ook kunnen doen.

Wat er van deze vragen verder ook zij, geconcludeerd kan worden dat uit de vooralsnog besproken rechtspraak blijkt dat de zittingsrechter een zelfstandige verplichting heeft om te beslissen over alle inbeslaggenomen nog niet teruggegeven goederen ex artikel 353 Sv, welke verplichting niet afhankelijk is van de indiening of de omvang van de beslaglijst.

3.2 Rechtspraak pro afhankelijkheid beslaglijst?

In kennelijke tegenspraak met de hiervoor besproken jurisprudentie van de Hoge Raad, wordt nog steeds doorslaggevend belang gehecht aan de beslaglijst. Sommige auteurs menen dat de gehoudenheid van de rechter om bij einduitspraak ten gronde te beslissen over inbeslaggenomen voorwerpen, is beperkt tot de op de lijst vermelde voorwerpen die op grond van artikel 94 Sv in beslag zijn genomen en nog niet zijn teruggegeven.³⁵ Die rechtsopvatting is tweemaal uitdrukkelijk gehanteerd door het Gerechtshof Den Haag.³⁶

De opvatting vindt – op het eerste gezicht – voorts steun in drie conclusies van Procureur-Generaal Silvis. In navolging van twee conclusies uit 2012, stelt Silvis in een conclusie uit 2017 voorop dat in het systeem van afwikkeling van beslag artikel 309 Sv van belang is en dat daaruit volgt dat de officier van justitie onder omstandigheden een beslaglijst moet overleggen en hij in zijn requisitoir per voorwerp een bepaalde beslissing dient te vorderen. De gehoudenheid van de rechter om bij einduitspraak – mits inhoudende de oplegging van straf of maatregel, vrijspraak of ontslag van alle rechtsvervolgning – te beslissen over inbeslaggenomen voorwerpen (artikel 353, eerste lid, Sv) is, gezien het systeem van strafvordering, in beginsel beperkt tot de op de lijst vermelde voorwerpen die op grond van artikel 94 Sv in beslag zijn genomen en nog niet teruggegeven, aldus Silvis.³⁷

De toevoeging van de woorden ‘in beginsel’ schaaft de scherpste van het gepresenteerde systeem af. In dezelfde conclusie merkt Silvis namelijk tevens op dat ook niet anderszins is gebleken van voortdurend van een krachtens artikel 94 Sv gelegd beslag, terwijl het op de weg van verzoeker in cassatie had gelegen bij deze stand van zaken gegevens aan te dragen die het door hem gestelde tegendeel onderbouwen. Daar komt bij dat de verdediging in hoger beroep zelf met zoveel woorden geen belang aanwezig achtte voor een beslissing op het (beweerdelijk) voortdurend beslag. Silvis richt dus zijn blik op meer dan enkel de beslaglijst. Dat de Hoge Raad de zaak met artikel 81 RO afdeed, betekent (reeds) gelet daarop niet dat is ingestemd met de vooropstelling van Silvis.

Ook uit de twee oudere zaken waarin Silvis concludeerde, kan volgens ons niet worden afgeleid dat de bevoegdheid van artikel 353 Sv in omvang (in beginsel) beperkt is tot hetgeen op de beslaglijst staat vermeld. Integendeel, in de uitspraak onder 5.7 oordeelde de Hoge Raad dat de bestreden uitspraak in strijd met artikel 353 Sv geen beslissing inhoudt ten aanzien van de inbeslaggenomen goederen, zoals weergegeven in de conclusie onder 20, terwijl de onder dat randnummer weergegeven goederen juist niet allemaal op de beslaglijst waren vermeld. En in de uitspraak onder 5.10 verwees de Hoge Raad naar de overwegingen in het dertiende

³⁴ Zie bijv. de conclusie voor het arrest onder 5.6.

³⁵ A.E. van der Wal, B.W. Newitt & D. Emmelkamp, ‘aant. bij art. 353 Sv’, *SDU-commentaar WvSv* (laatst online geraadpleegd op 20 november 2018).

³⁶ Zie uitspraak onder 5.12 en eerder Gerechtshof Den Haag 24 september 2013, ECLI:NL:GHDHA:2013:3617.

³⁷ Zie Conclusie P-G Silvis van 29 augustus 2017, ECLI:NL:PHR:2017:1021 (hiervoor opgenomen onder 5.13).

randnummer van de conclusie, waarin de A-G uitgebreid verslag doet van de informatie over de afwikkeling van het beslag die hij nota bene zelf heeft ingewonnen bij het openbaar ministerie – ondanks het ontbreken van een beslaglijst in die zaak. Kortom, in beide zaken berusten de beslissingen van de Hoge Raad klaarblijkelijk op meer dan de enkele vaststelling dat in cassatie niet blijkt dat een beslaglijst was ingediend.

3.3. Toepassingsbereik verplichting artikel 353 Sv

De tussenconclusie dat de verplichting uit artikel 353 Sv niet afhankelijk is van de indiening of omvang van een beslaglijst, roept een vervolgvraag op, te weten: op welke voorwerpen heeft de verplichting uit artikel 353 Sv precies betrekking? De wet brengt op dat toepassingsbereik drie – op het eerste gezicht – duidelijke beperkingen aan: de plicht geldt enkel (1) in geval over de strafzaak ten gronde wordt beslist, (2) voor met toepassing van artikel 94 Sv inbeslaggenomen voorwerpen, (3) ten aanzien waarvan nog geen last tot teruggave is gegeven. Voornamelijk de tweede beperking is in de rechtspraak in verschillende opzichten verijnd.³⁸

De tweede beperking moet op grond van de rechtspraak van de Hoge Raad worden gelezen als: voor met toepassing van artikel 94 Sv ‘in de zaak van de verdachte – en dus niet in die van een medeverdachte –’ inbeslaggenomen voorwerpen (hierboven onder 5.5). Wat in dit verband met ‘de zaak van de verdachte’ wordt bedoeld, is niet zonder meer duidelijk. De betekenis is vermoedelijk ruimer dan ‘onder de verdachte’, wat zou betekenen dat de zittingsrechter ook gehouden is te beslissen over goederen die (volgens de kennisgeving van inbeslagneming) aan anderen dan de verdachte of ‘eigenaar: onbekend’ toebehoren. Tegelijkertijd komt het niet zelden voor dat eenzelfde kennisgeving van inbeslagneming is opgenomen in de dossiers ten aanzien van de verdachte en zijn medeverdachte(n), in welk geval tegenstrijdige beslissingen denkbaar zijn. Uit de uitspraak van 13 september 2011 blijkt tevens dat, voor zover de inbeslaggenomen voorwerpen als stukken van overtuiging in het dossier zijn gevoegd, dit niet meebrengt dat ten aanzien van die voorwerpen geen beslissing als bedoeld in artikel 353 Sv is vereist.

De tweede beperking moet voorts in het licht van de rechtspraak van de Hoge Raad zo worden uitgelegd, aldus Vellinga-Schootstra, ‘dat de woorden “de met toepassing van artikel 94 Sv inbeslaggenomen voorwerpen” alleen historiserende waarde hebben. Artikel 353 Sv is dan van toepassing op alle voorwerpen die destijds in beslag genomen zijn in het belang der strafvordering en die nog niet zijn teruggegeven, ook al is artikel 117 Sv toegepast ten aanzien van deze voorwerpen.’ Dat het beslag op grond van artikel 117 Sv is geëindigd, staat immers niet eraan in de weg dat de strafrechter later ingevolge artikel 353 Sv een beslissing omtrent het inbeslaggenomen voorwerp dient te geven en dat dan, indien alsnog de teruggave zou worden bevolen en deze, zoals in een geval als het onderhavige, feitelijk niet meer mogelijk is, artikel 119, tweede lid, Sv van overeenkomstige toepassing is.³⁹

De vraag rijst of hetzelfde geldt indien het beslag op een andere grond dan artikel 117 Sv is geëindigd – behoudens uiteraard de teruggave aan de rechthebbende of uitbetaling van verkoopwaarde. De zojuist aangehaalde uitspraak van de Hoge Raad geeft daarover in onze ogen

³⁸ Zie over de eerste beperking en *ad informandum* gevoegde feiten tevens HR 25 september 2007, ECLI:NL:HR:2007:BA7657, NJ 2007/529.

³⁹ Zie de uitspraak onder 5.1.

geen uitsluitel.⁴⁰ Het gaat concreet om twee situaties. Ten eerste denken wij aan het geval dat bewaring van een voorwerp door tijdsverloop na inbeslagneming is beëindigd (artikel 118, derde lid, Sv) en het voorwerp niet om baat is vervreemd. Aangezien in dit geval de bewaarder overeenkomstig artikel 117 Sv handelt, zien wij geen reden de aangehaalde rechtspraak hierop niet toe te passen. In de tweede situatie is het beslag geëindigd, omdat van een voorwerp afstand is gedaan en is gelast dat wordt gehandeld als ware het verbeurd verklaard of onttrokken aan het verkeer (artikel 116, tweede lid, onder c Sv). Wij zien geen belang dat erop aandringt dat de zittingsrechter over de betreffende goederen een beslissing neemt – behalve wellicht in het uitzonderlijke geval dat de afstand van het voorwerp niet rechtsgeldig wordt bevonden.

Ten aanzien van de tweede beperking geldt ten slotte dat de zittingsrechter inderdaad alleen verplicht is een beslissing te nemen over de met toepassing van artikel 94 Sv inbeslaggenomen voorwerpen, niet ook over beslag dat is gebaseerd op artikel 94a Sv (zie hierboven onder 5.2).⁴¹ Of dit ook betekent dat de strafrechter over art. 94a-beslag geen beslissing mag nemen, is een vraag die in deze bijdrage buiten beschouwing blijft. Het volstaat op te merken dat daarover verschillend wordt gedacht.⁴²

4. Reflectie

4.1 Een ruime verantwoordelijkheid van de zittingsrechter ten aanzien van het beslag

Hoewel artikel 353 Sv de zittingsrechter onmiskenbaar verplicht tot het nemen van een beslissing over inbeslaggenomen voorwerpen is – als gezegd – niet volledig duidelijk onder welke voorwaarden.⁴³ Wel duidelijk is inmiddels dat de indiening van een beslaglijst niet een voorwaarde is voor het ontstaan van de verplichting voor de zittingsrechter om ex artikel 353 Sv te beslissen over inbeslaggenomen voorwerpen. De beslaglijst is evenmin bepalend voor het vaststellen van de omvang van de verplichting voor de zittingsrechter.

De onafhankelijkheid van de door het openbaar ministerie ingediende beslaglijst laat zich wettshistorisch goed verklaren en verdedigen. Uit de parlementaire geschiedenis komt naar voren dat artikel 353 Sv wordt gezien als een waarborg voor het behoorlijk optreden van het openbaar ministerie. ‘De rechter wordt immers volgens artikel 353 Sv verplicht in alle gevallen een beslissing te nemen over het lot van de op grond van artikel 94 Sv inbeslaggenomen voorwerpen die nog niet zijn teruggegeven. Dit lijkt een voldoende waarborg voor een behoorlijk optreden van het openbaar ministerie, te meer daar in de gevallen waarin de beslagene stelt schade te hebben geleden, deze daarvoor de Staat kan aanspreken’, aldus de nota naar aanleiding van het verslag.⁴⁴ De waarborg-functie van artikel 353 Sv pleit voor het inlezen van een zelfstandige verantwoordelijkheid van de zittingsrechter in artikel 353 Sv. Indien de rechter in het geheel geen zelfstandige verantwoordelijkheid zou hebben om buiten het door het openbaar ministerie overgelegde na te gaan of over inbeslaggenomen voorwerpen dient te worden beslist, zou van een waarborg immers geen sprake zijn.⁴⁵

⁴⁰ Met de woorden ‘het voorgaande’ uit rov. 3.4 van deze uitspraak, lijkt namelijk te worden teruggewezen te worden naar rov. 3.3, waarin enkel de beëindiging van het beslag op grond van artikel 117 Sv is opgenomen.

⁴¹ Zie tevens A-G Harteveld in zijn conclusie voor HR 19 april 2016, ECLI:NL:HR:2016:690, onder 3.3.

⁴² Vgl. A-G Hofstee in zijn conclusie voor HR 19 mei 2015, ECLI:NL:HR:2015:1253 en A-G Machiels in zijn conclusies voor de uitspraak onder 5.2 en HR 12 oktober 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM6891.

⁴³ Zie hiervoor onder § 3.3.

⁴⁴ Zie *Kamerstukken II* 1994/95, 23692, 5, p. 6.

⁴⁵ De feitelijke relevantie van een dergelijke waarborg blijkt overigens uit het rapport van de Nationale Ombudsman waarin als geconstateerd knelpunt ten aanzien van de rechtsbescherming wordt genoemd dat een offi-

Ook rechtssystematisch is de onafhankelijkheid van de strafrechter van de beslaglijst te verdedigen. Vrij recent, in een beschikking van 21 maart 2017, bepaalde de Hoge Raad dat de beklagrechter zelfstandig onderzoek moet doen ter beantwoording van de vraag of een voorwerp in beslag is genomen.⁴⁶ Voor de beantwoording van die vraag is niet doorslaggevend of dat goed is vermeld op de kennisgeving van inbeslagname of in het proces-verbaal van bevindingen dat is opgesteld naar aanleiding van de doorzoeking of op de lijst van inbeslaggenomen goederen die de rechter-commissaris heeft opgesteld.⁴⁷ Hoewel de beklagprocedure uiteraard een andere, en meer specifiek op inbeslagneming gerichte, procedure is dan een strafprocedure, valt niet goed in te zien waarom niet eenzelfde ruime zelfstandige onderzoeksverplichting bestaat voor de zittingsrechter op grond van artikel 353 Sv. Integendeel, als ergens een beperkte onderzoeksverplichting zou kunnen zijn aangenomen zou dat in de beklagprocedure zijn, aangezien die procedure volgens de Hoge Raad een summier karakter heeft en in die procedure niet mag worden vooruitgelopen op in de strafzaak te nemen beslissingen.⁴⁸ Voor de zittingsrechter in de strafzaak gelden dergelijke beperkingen niet, zodat een argument tegen een zelfstandige onderzoeksplicht voor de zittingsrechter zich lastig laat rechtvaardigen.

Ten slotte lijkt het ook vanuit het oogpunt van efficiëntie te verkiezen dat de zittingsrechter niet aan de beslaglijst is gebonden. Bij binding aan de beslaglijst kan de rechter niet zelfstandig voorwerpen identificeren waarop beslag rust en daarover een beslissing nemen. In dat geval bestaat een groter risico dat ten onrechte niet over alle in aanmerking komende voorwerpen wordt beslist, zodat de beklagprocedure daarvoor open blijft staan. De spreekwoordelijke steek die het openbaar ministerie en de strafrechter hebben laten vallen, moet dan worden hersteld door een belanghebbende die een beklagprocedure start. Vervolgens moet de beklagrechter doen wat de zittingsrechter had kunnen te doen, maar dan binnen het bestek van de beperktere beklagprocedure. Los van de in de inleiding van deze rubriek gesignaleerde kritiek op deze beklagprocedure – die overigens op zichzelf als argument kan worden opgevoerd om zoveel mogelijk beslissingen over beslag door de zittingsrechter te laten nemen – is het vooral ook inefficiënt wanneer na de strafzaak nog een nieuwe procedure wordt gestart omtrent de inbeslaggenomen voorwerpen. Zeker als gedurende de strafzaak duidelijk is (of kan zijn) gebleken dat het belang van de strafvordering zich niet verzet tegen teruggave van de inbeslaggenomen voorwerpen. De strafrechter is op grond van artikel 353 Sv bovendien niet gehouden om duidelijkheid te scheppen over eigendomsverhoudingen en kan bewaring ten behoeve van de rechthebbende bevelen indien aannemelijk is dat de beslagene géén recht-hebbende is.⁴⁹ Daar komt bij dat de beperking van het recht op eigendom door het uitblijven van een beslissing van de zittingsrechter mogelijk ten onrechte langer voortduurt dan noodzakelijk.

4.2 Het recht op eigendom

cier van justitie op zitting niet weet wat er met een in beslaggenomen voorwerp is gebeurd of daarover een standpunt inneemt dat naderhand niet blijkt te kloppen, zie Nationale Ombudsman, *Waar is mijn auto? Rapport over de uitvoeringspraktijk van inbeslagname van voorwerpen*, 2016/075, p. 42.

⁴⁶ Zie HR 21 maart 2017, ECLI:NL:HR:2017:479.

⁴⁷ Zie rov. 3.2.

⁴⁸ Zie overzichtsbeschikking inzake beklag tegen beslagzaken, HR 28 september 2010, ECLI:NL:HR:2010:BL2823, NJ 2010/654, rov. 2.2 en nader Mevis in punt 4 van zijn noot onder deze beschikking.

⁴⁹ Dit is recent nog benadrukt door A-G Spronken, zie ECLI:NL:PHR:2018:1205, onder 3.6-3.7. Over de terughoudende beoordeling van civielrechtelijke eigendomsverhoudingen door de strafrechter, zie tevens HR 20 november 2018, ECLI:NL:HR:2018:2151, rov. 2.4.

De vaststelling dat de beperking van het recht op eigendom mogelijk langer voortduurt indien artikel 353 Sv beperkt wordt uitgelegd, is van belang nu inbeslagneming een inbreuk op een fundamenteel recht inhoudt. Het recht op eigendom is onder meer neergelegd in artikel 1 van het Eerste Protocol van het EVRM. Dat recht wordt ten aanzien van de verdachte uiteraard enkel beperkt indien het inbeslaggenomen voorwerp zijn eigendom is. Daarbij zijn de civiel-rechtelijke eigendomsverhoudingen overigens niet doorslaggevend, bij inbeslaggenomen ‘eigendom’ in de zin van het Eerste Protocol ontstaat reeds de bescherming van het Straatsburgse eigendomsrecht. Die bescherming ziet blijkens de tekst van artikel 1 Eerste Protocol op drie gevallen.⁵⁰ De inbeslagneming in het kader van een juridische procedure wordt door het Hof doorgaans aangemerkt als *control of the use of property* in de zin van de tweede volzin van artikel 1 Eerste Protocol.⁵¹ Van ontneming van eigendom hoeft geen sprake te zijn, ook tijdelijke beperkingen van het gebruik of genot van het eigendom kunnen in strijd zijn met het door het EVRM beschermde eigendomsrecht. Strafvorderlijke inbeslagneming valt hier uiteraard onder.

Om te beoordelen of een beperking van het gebruik of genot van eigendom conform het EVRM heeft plaatsgevonden, beoordeelt het EHRM of de inbeslagneming (i) een voldoende basis heeft in het recht, (ii) of deze een legitiem doel dient en (iii) of deze proportioneel is. Het ten onrechte achterwege laten van een beslissing tot teruggave van het inbeslaggenomen voorwerp aan de verdachte die tevens eigenaar is, zal doorgaans geen legitiem belang dienen. De daaraan voorafgaande inbeslagneming zal in de regel echter wel overeenkomstig het strafvorderlijk kader zijn geschied, zodat met de rechtsbasis (i) en het legitieme – strafvorderlijke – doel (ii) vanuit Straatsburgs perspectief weinig mis zal zijn.⁵² De niet-tijdige teruggave lijkt dus vooral de proportionaliteit (iii) van de beperking van het eigendomsrecht te kunnen compliceren. Bij de beoordeling of een beperking van het eigendomsrecht proportioneel is, gebruikt het EHRM een *fair balance*-beoordeling.⁵³ Er moet sprake zijn van redelijke balans tussen het legitieme doel dat met de beperking wordt gediend en het belang van het individu om zijn eigendomsrecht uit te oefenen. Daarbij spelen de procedurele waarborgen omtrent inbeslagneming een belangrijke rol. Deze moeten voorkomen dat de werking van het systeem van inbeslagneming en de impact op de rechten van het individu arbitrair of onvoorzienbaar worden, aldus de doorgaans terughoudende toetsing van het Straatsburgse Hof.⁵⁴

Gelet op het feit dat de openstaande beklagprocedure een duidelijke procedurele waarborg is en het strafvorderlijke belang dat doorgaans met inbeslagneming van voorwerpen is gediend, zal inbeslagneming in het algemeen een proportionele beperking van het eigendomsrecht

⁵⁰ Zie bijv. EHRM (GK) 28 juni 2018, G.I.E.M. S.r.l. e.a. t. Italië, ECLI:CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, rov. 289. Zie nader Harris, M. O’Boyle e.a., *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford: Oxford University Press 2014, p. 872-876 en B. Akkermans, ‘Commentaar op Protocol bij het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden art. 1’, in: J.H. Gerards e.a. (red.), *SDU Commentaar EVRM, Deel 1: Materiële bepalingen*, Den Haag: Sdu Uitgevers, onder C.1.6 (laatst online geraadpleegd op 20 november 2018).

⁵¹ Zie, met verdere verwijzingen, bijv. EHRM 17 mei 2016, Džinić v. Croatia, ECLI:CE:ECHR:2016:0517JUD003835913, rov. 60.

⁵² Daarbij is van belang dat het EHRM op basis van de *margin of appreciation*-doctrine de oordelen van de nationale rechters hierover, en de redenering van de regering van de lidstaat op dit punt, afstandelijk toetst. Met name bij de vraag of de beperking een legitiem doel dient zal het Hof zeer terughoudend zijn, zodat dit vereiste weinig om het lijf heeft, vgl. Harris, M. O’Boyle e.a., *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford: Oxford University Press 2014, p. 877, 896, 901.

⁵³ Zie bijv. EHRM 17 mei 2016, Džinić t. Kroatië, ECLI:CE:ECHR:2016:0517JUD003835913, rov. 67. Zie tevens EHRM (GK) 28 juni 2018, G.I.E.M. S.r.l. e.a. t. Italië, ECLI:CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, rov. 293.

⁵⁴ Zie bijv. EHRM 17 mei 2016, Džinić t. Kroatië, ECLI:CE:ECHR:2016:0517JUD003835913, rov. 68.

zijn.⁵⁵ Dat die inbeslagneming mogelijk ten onrechte enige maanden voortduurt als geen beslissing is genomen door de zittingsrechter, zal de beperking niet onvoorzienbaar of arbitrair maken, zodat deze in beginsel nog steeds de beperkte Straatsburgse toets zal kunnen doorstaan. Al met al lijkt de rechtspraak van het EHRM de zittingsrechter dus niet te dwingen tot een zo spoedig mogelijke beslissing over de inbeslaggenomen voorwerpen, ook al zet het uitblijven van die beslissing de beperking van het eigendomsrecht uiteraard wel voort.

4.3 De veranderende waardering van artikel 353 Sv door de Hoge Raad

Een mogelijk argument tegen de ruime verantwoordelijkheid van de zittingsrechter ten aanzien van het beslag zou nog kunnen worden ontleend aan de huidige rechtspraak van de Hoge Raad over het verzuim artikel 353 Sv (correct) toe te passen. Het verzuim door de feitenrechter om conform artikel 353 Sv ter terechtzitting een beslissing te nemen over inbeslaggenomen voorwerpen leidt op dit moment immers niet tot cassatie. Een cassatieberoep waarin enkel over dit verzuim wordt geklaagd is gedoemd tot niet-ontvankelijkverklaring op grond van artikel 80a RO.⁵⁶ De door de Hoge Raad gehanteerde redenering is de volgende. Indien de zittingsrechter in strijd met het bepaalde in artikel 353 Sv niet een beslissing over de inbeslaggenomen, nog niet teruggegeven, voorwerpen heeft genomen, duurt het beslag (ten dele) voort. In dit verband bestaat een specifiek rechtsmiddel: het beklag ex artikel 552a Sv. Nu ten aanzien van het voortduren van het beslag een specifiek rechtsmiddel kan worden aangewend, geldt het uitblijven van een bijkomende beslissing over de inbeslaggenomen nog niet teruggegeven voorwerpen niet als voldoende grond voor behandeling van het cassatieberoep. Vanwege het bestaan van een mogelijkheid voor de verdachte om als klager zijn ‘recht te halen’ omtrent de inbeslaggenomen voorwerpen in een beklagprocedure, bestaat onvoldoende belang om de klacht in cassatie te beoordelen.⁵⁷ Kort gezegd is de cassatieprocedure in dit verband subsidiair aan de beklagprocedure.⁵⁸ Schuilt hierin ook voor de feitenrechter in strafzaken een argument om zijn verantwoordelijkheid voor het beslag minder ruim op te vatten?

Hoewel de mogelijkheid om een cassatieberoep vanwege onvoldoende belang niet-ontvankelijk te verklaren pas een wettelijke grondslag heeft gekregen met de invoering van artikel 80a RO in 2012, leidde een verzuim van de feitenrechter een beslissing over de inbeslaggenomen voorwerpen te nemen ook daarvoor niet altijd tot cassatie. In de rechtspraak van vóór de wijziging van artikel 353 Sv in 1996 bepaalde de Hoge Raad consequent dat klachten over het achterwege blijven van beslissingen over inbeslaggenomen voorwerpen niet tot cassatie leidden, aangezien de wet geen nietigheid op de niet-naleving van dat voorschrift stelt en ook de aard van dat voorschrift dat niet meebrengt.⁵⁹ Met die redenering volgde de Hoge Raad vooral de wetgever die de bepaling kennelijk niet zo fundamenteel achtte dat de niet-naleving met nietigheid van het onderzoek ter terechtzitting behoefde te worden gesanctioneerd. Door te oordelen dat ook de aard van de bepaling niet meebracht dat nietigheid moest volgen, zag de Hoge Raad zelf kennelijk ook niet voldoende aanleiding om vanwege schending van artikel 353 Sv te casseren.

⁵⁵ Over het belang van procedurele waarborgen in relatie tot de proportionaliteitstoets, zie EHRM (GK) 28 juni 2018, G.I.E.M. S.r.l. e.a. t. Italië, ECLI:CE:ECHR:2018:0628JUD000182806, rov. 300-302.

⁵⁶ Zie HR 7 juli 2016, ECLI:NL:HR:2016:1005, NJ 2016/430, rov. 2.4.2-2.4.3.

⁵⁷ Zie bijv. HR 7 november 2017, ECLI:NL:HR:2017:2814 en de daaraan voorafgaande conclusie van A-G Bleichrodt, onder 9-13.

⁵⁸ Zie over subsidiairiteit als hulpcriterium in het kader van artikel 80a RO, G. Pesselse, *Verlofstelsels in strafzaken* (diss. Nijmegen), Deventer: Kluwer 2018, p. 286-288.

⁵⁹ Zie HR 29 januari 1974, ECLI:NL:HR:1974:AB6297, NJ 1974/124; HR 31 maart 1987, ECLI:NL:HR:1987:AC9791, NJ 1987/853, rov. 8; HR 27 februari 1996, ECLI:NL:HR:1996:ZD0397 (HR: 101a – het latere 81 – RO, het arrest is niet gepubliceerd).

Na de wijziging van artikel 353 Sv in 1996 identificeerde A-G Vellinga een additioneel argument om cassatie af te wijzen bij een gegronde klacht over schending van artikel 353 Sv. Vellinga gebruikte het argument dat nu de reden vormt om klachten over schending van artikel 353 Sv af te doen met artikel 80a RO. In de woorden van Vellinga: '[n]u echter de verdachte zich alsnog op grond van art. 552a Sv kan beklagen over het gebruik etc. van inbeslaggenomen voorwerpen waarover niet door de rechter bij einduitspraak is beslist, noopt dit verzuim niet tot vernietiging van het bestreden arrest.'⁶⁰ Nu de Hoge Raad het middel na deze conclusie afdeed met de aan artikel 81 RO ontleende motivering, werd dat opgevat als een instemming met de door de A-G gevolgde argumentatie.⁶¹ Het leek er derhalve op dat de Hoge Raad zijn bestendige jurisprudentie over het oude artikel 353 Sv handhaafde voor de gewijzigde bepaling en dat het voor die lijn gebruik maakte van de door A-G Vellinga geïdentificeerde grond: de openstaande beklagprocedure.

Opvallend genoeg is in daaropvolgende jurisprudentie echter juist niet die redenering gevolgd. De Hoge Raad brak zelfs uitdrukkelijk met de rechtspraak van vóór de wijziging van artikel 353 Sv in 1996 en veranderde daarbij van koers. Sinds het hierboven onder 5.4 opgenomen arrest van 13 juli 2010 – en tot de invoering van artikel 80a RO – resulteerden terecht voorgestelde klachten over schending van artikel 353 Sv in de regel in partiële cassatie van de bestreden uitspraak.⁶² Daarmee werd de door A-G Vellinga voorgestelde redenering impliciet afgewezen. Kennelijk vond de Hoge Raad het bestaan van een specifieke beklagprocedure niet voldoende reden om van cassatie af te zien indien hij een cassatieberoep dat uitsluitend klaagt over schending van artikel 353 Sv inhoudelijk beoordeelt. Deze jurisprudentie onderstreept het belang van artikel 353 Sv.

Dat klachten over schending van artikel 353 Sv thans niet meer tot cassatie leiden vanwege de invoering van artikel 80a RO doet aan het belang van artikel 353 Sv voor de feitenrechter niet af. De Hoge Raad gebruikt het argument van de openstaande beklagmogelijkheid immers enkel om de klachten over schending van artikel 353 Sv *in cassatie* niet te hoeven ontvangen. Hij wijst deze klachten echter niet (meer) aan als klachten die niet tot cassatie behoeven te leiden nu de aard van het geschonden voorschrift daartoe nimmer aanleiding geeft, zoals in de rechtspraak van vóór de wijziging van artikel 353 Sv het geval was. Dat de Hoge Raad op grond van artikel 80a RO zichzelf een subsidiaire positie toekent ten opzichte van de beklag-rechter ten aanzien van het beslag, betekent niet dat de feitenrechter hetzelfde mag doen. Voor de feitenrechter geldt artikel 80a RO of een vergelijkbaar belangcriterium in dit opzicht immers niet. Het omgekeerde kan zelfs worden betoogd. Juist omdat de Hoge Raad zich deels heeft teruggetrokken ten aanzien van het beslag, is het te meer aan de feitenrechter, in het bijzonder de gerechtshoven, om in rechtsbescherming te voorzien op het gebied van het recht op eigendom. Oftewel, zoals de Hoge Raad het eens formuleerde: de introductie van artikel 80a RO leidt ertoe dat het leidinggeven aan de rechtseenheid ten dele verschuift van de Hoge Raad naar de hoven, waardoor hun zorg voor de bescherming van de rechten en belangen van de partijen aan betekenis wint.⁶³ Anders gezegd mag in onze ogen de feitenrechter wat de

⁶⁰ Zie A-G Vellinga in zijn conclusie voor HR 7 juli 2009, ECLI:NL:HR:2009:BI4727, onder 50 (hierboven onder 5.3).

⁶¹ Zie A-G Hofstee in zijn conclusie voor HR 1 november 2011, ECLI:NL:HR:2011:BT1672, onder 9 (hierboven onder 5.6).

⁶² De uitzondering is het in § 3.1 besproken arrest onder 5.9, waarin – als gezegd – het geringe geldbedrag van € 20,- mogelijk de verklaring vormt voor de helpende hand die de Hoge Raad in feite toesteekt.

⁶³ Zie HR 13 juli 2010, ECLI:NL:HR:2010:BM0256, *NJ* 2011/294, rov. 2.6.

afwikkeling van beslag betreft de Hoge Raad dus niet imiteren, maar is het beter als hij voor de terugtred van de Hoge Raad gaat compenseren.

5. Afsluiting

Uit de rechtspraak van de Hoge Raad is eenduidig af te leiden dat de zittingsrechter in strafzaken bij de toepassing van artikel 353 Sv niet is gebonden aan de indiening noch aan de omvang van de beslaglijst. De zittingsrechter heeft dus een zelfstandige verantwoordelijkheid om te onderzoeken of inbeslaggenomen nog niet teruggegeven voorwerpen aan zijn oordeel zijn onderworpen. Hoewel eenduidig, volgen deze conclusies vooral impliciet uit de hiervoor besproken arresten van de Hoge Raad. In die arresten wordt immers veelal aansluiting gezocht bij daaraan voorafgaande conclusies van het parket zonder dat de Hoge Raad zelf overwegingen wijdt aan de verantwoordelijkheid van de zittingsrechter ten aanzien van het beslag. Dit kenmerk van de jurisprudentie over artikel 353 Sv verklaart wellicht dat over de verantwoordelijkheid van de zittingsrechter ex artikel 353 Sv verschillend wordt gedacht.

Intussen bestaan voor de gebondenheid van de zittingsrechter aan de indiening en omvang van de beslaglijst geen goede argumenten. Noch het systeem van de wet en de wetshistorie, noch de ontwikkeling van de rechtspraak van de Hoge Raad over artikel 353 Sv sinds de invoering van artikel 80a RO bevatten in onze ogen redenen voor die gebondenheid. Daar komt bij dat de ratio van artikel 353 Sv als waarborg voor spoedige beslissingen over door het openbaar ministerie inbeslaggenomen voorwerpen juist pleit voor onafhankelijkheid. Hoewel het onder het EVRM beschermde recht op eigendom op dit punt geen groot gewicht in de schaal legt, is het mogelijk ook efficiënter om beslissingen over het beslag ter zitting te nemen zodat daarvoor niet later ook nog een afzonderlijke beklagprocedure behoeft te worden gestart (door de verdachte). Gelet op deze argumenten verdient het in onze ogen aanbeveling dat de Hoge Raad zijn eenduidige – maar impliciete – opvatting over de (on)gebondenheid van de zittingsrechter aan de beslaglijst expliciteert.

De conclusie dat de verantwoordelijkheid van de zittingsrechter ten aanzien van het beslag niet afhankelijk is van de indiening of omvang van de beslaglijst, laat nog enkele vragen onbeantwoord. Eén van die vragen betreft de precieze reikwijdte en intensiteit van de zelfstandige verantwoordelijkheid van de zittingsrechter ten aanzien van inbeslaggenomen voorwerpen. Anders geformuleerd is het de vraag in welke gevallen en in welke mate de feitenrechter gehouden is zelfstandig onderzoek te doen naar aanleiding van indicaties dat in de strafzaak voorwerpen in beslag zijn genomen en deze nog niet zijn teruggegeven. Een antwoord op deze vraag laat zich niet licht in algemene regels vatten, maar is voor de rechtsbescherming die voortvloeit uit artikel 353 Sv uiteraard cruciaal. Een aspect van deze kwestie is de vraag in hoeverre de zittingsrechter gehouden is tot ambtshalve onderzoek indien de verdachte zelf over het beslag volstrekt niets aan de orde heeft gesteld. Het ontbreken van activiteit door de verdachte is door de Hoge Raad van belang geacht in het hiervoor onder § 3.1 besproken arrest dat is opgenomen onder 5.9. Daaruit valt af te leiden dat de proceshouding van de verdachte de onderzoeksplicht van de rechter kan beperken. Nu verdere jurisprudentie op dit punt ontbreekt, is niet duidelijk of de proceshouding slechts als incidenteel argument werd gebruikt om de zaak niet te casseren mede gelet op de beperkte waarde van het inbeslaggenomen geld, of dat dit arrest een opmaat vormt naar een systeem waarin de rechter enkel behoeft te onderzoeken naar aanleiding van door het openbaar ministerie en de verdachte overgelegde informatie. Wellicht kan de Hoge Raad ook hierover duidelijkheid verschaffen. Een manier waarop dat kan plaatsvinden is indien de Hoge Raad aansluit bij de maatstaf voor – het blijkeven van – ambtshalve onderzoek naar de negatieve beantwoording van de voorvragen van art. 348

Sv.⁶⁴ In dat geval zou de zittingsrechter enkel ambtshalve onderzoek behoeven te doen naar inbeslaggenomen voorwerpen indien uit de stukken van het geding het ernstig en rechtstreeks vermoeden rijst dat in de strafzaak voorwerpen zijn inbeslaggenomen en deze nog niet zijn teruggegeven.⁶⁵ Noch de eventueel ingediende beslaglijst, noch hetgeen eventueel over het beslag door het openbaar ministerie of de verdachte wordt aangevoerd, is dan bepalend voor de beslissing van de zittingsrechter, terwijl de zelfstandige verantwoordelijkheid van de zittingsrechter ten aanzien van het beslag tegelijkertijd binnen de perken kan blijven.

⁶⁴ Zie hierover bijv. HR 30 oktober 2018, ECLI:NL:HR:2018:2022, rov. 3.1 onder (d).

⁶⁵ Het criterium van een uit de gedingstukken volgend rechtstreeks en ernstig vermoeden geldt mogelijk ook als grond voor een rechterlijke plicht tot ambtshalve onderzoek naar de aanwezigheid van strafuitsluitingsgronden, zie G.J.M. Corstens, Het Nederlands strafprocesrecht, bewerkt door M.J. Borgers, Deventer: Kluwer 2014, p. 864-865 en de conclusie van A-G Machielse van 17 april 2018, ECLI:NL:PHR:2018:352, onder 8.